

Értékelési útmutató

A feladatok legkisebb, önállóan értékelhető részeit, az itemeket a magyar ábécé kisbetűivel jelöltük (kivétel a keresztjejtvény). Az itemek már nem bonthatók fel részteljesítményekre, ezért azok már csak kétféleképpen minősíthetők: a tanuló megoldotta, vagyis az item megoldása jó (1 vagy 0,5 pont), illetve a tanuló nem oldotta meg, hiányos, vagyis az item megoldása nem jó (0 pont). Ha a tanuló megoldása nem egyezik meg teljesen az értékelési útmutatóban megadott válaszokkal, az eddig bevált gyakorlat szerint a szakirodalommal igazolható jó válasz is pontot ér.

Ha egy feladat meghatározza a válasz elvárt elemeinek számát, és a tanuló ennél többet jelöl meg, akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni. Ha a tanuló az összes válaszlehetőséget megjelöli, nem kaphat pontot.

1. 2. Az első triumviratus létrehozása, 1. Miltiádész győzelmet arat Marathónnál,
5. A kereszténység államvallás lesz, 4. Diocletianus bevezeti a tetrarchiát, 3. actiumi csata **1 pont**

Részpont nem adható.

2. a) gyalog / lovon / szekérrel **1 pont**
b) tóga, tunica bekeretezése **1 pont** (egy helyes item 0,5 pont, a két helyes item 1 pont)
c) pl. az amfiteátrumot / a fórumot / a törvényházat / a közfürdőt / a vásárcsarnokot / a vízvezeték / az orgonát **1 pont**
d) kása, vegyes haltál aláhúzása **1 pont** (egy helyes item 0,5 pont, a két helyes item 1 pont)

3. **4 pont**

- a) ókor
b) olimpia
c) Négy évente rendezték az olimpiát.
d) Müron nevének az aláhúzása.

4. **3 pont**

- a) dór
b) ion / jón
c) korinthuszi

5. **4 pont**

pl. eltörölte az adósrabszolgasságot / elengedte az adósságokat / részvételi lehetőséget adott a legszegényebbeknek is a népgyűlésen / részvételi lehetőséget adott az esküdtbíróóságokon / vagyoni osztályokra osztotta a lakosságot / a vagyoni osztályokba sorolás után már nem a származás számított a katonáskodásban

Megoldásonként 1 pont, maximum 4 pont adható.

6. **13 pont**

(ókori) római vallás	zsidó vallás	iszlám vallás	nyugati keresztény/katolikus vallás	keresztény/görögkeleti vallás
c, i	d, h	e, j, l	a, b, g, m	f, k

7. 2 pont
 a) 3. forrás
 b) 2. forrás

8. 12 pont
 a) A helyes időrend 1 pont.

I.(Szent) István	Szent László	II. András	IV. Béla	I. Károly (Károly Róbert)	Nagy Lajos
c, h	e, f	d	g	b, j	i

k) III. Ince

l) pápa / nem világi uralkodó / nem magyar történelmi személyiség

9. 8 pont

Esemény	Évszám	Betűjel
A Thermopülai-szorosnál hősként védte katonáival hazáját.	a) Kr.e. 480	G
A második triumviratus megalakul Octavianus vezetésével.	b) Kr. e. 43	C
A milánói rendelet biztosította a keresztények szabad vallásgyakorlatát.	c) 313	B
Kis Pippin fiát Rómában a pápa császárrá koronázta.	d) 800	F
Legyőzte Rigómezőnél a szerbeket.	e) 1389	A
Tatár csapatainak az élén Ankaránál győzelmet aratott az oszmánok felett.	f) 1402	D
Követeket küldött Quedlinburgba I.(Nagy) Ottóhoz. Hittérítőket kért.	g) 973	H
Megvédte Nándorfehérvárt a törökök ostromától.	h) 1456	E

10. 5 pont
 a) Dionüszosz, Szophoklész, kar (kórus) – A görög színház kialakulása a Dionüszosz játékokhoz kapcsolódik. / A görög színház.
 b) Szókratész, Platon, Arisztotelész – görög filozófusok
 c) naptárreform, aranypénz veretése, veteránok letelepítése – Julius Caesar tevékenységére jellemző
 d) erő, bátorság, hűség, a gyengék védelmezése – lovagi erények
 e) Kazár Kaganátus, Levédia, Etelköz – a magyarok vándorlásának állomásai

11. 4 pont
 a) A consul aláhúzása. Az ókori római történelemben szereplő tisztség. / A másik kettő a frank történelemhez kapcsolódik.
 b) A bencések aláhúzása, mert ők nem a kolduló rendhez tartoznak.
 c) A fémmel megerősített pajzs aláhúzása, mert katonai felszerelés. / A másik kettő koronázási jelvény.
 d) A Képes Krónika aláhúzása, mert az a magyarok történetét mutatja be. / A másik kettő jogokat rögzítő oklevél / törvény. / II. András / II. Endréhez kapcsolódó dokumentum.

12. 3 pont

Meghatározás	Történelmi fogalom
Olyan földterület, amelyet szántás után egy évig bevetetlenül hagynak.	a) ugar
A magyarok zsákmányszerző hadjárata a IX-X. században.	b) kalandozás
Az oszmán / török hadsereg könnyűlovas katonája.	c) szpáhi

13.

7 pont

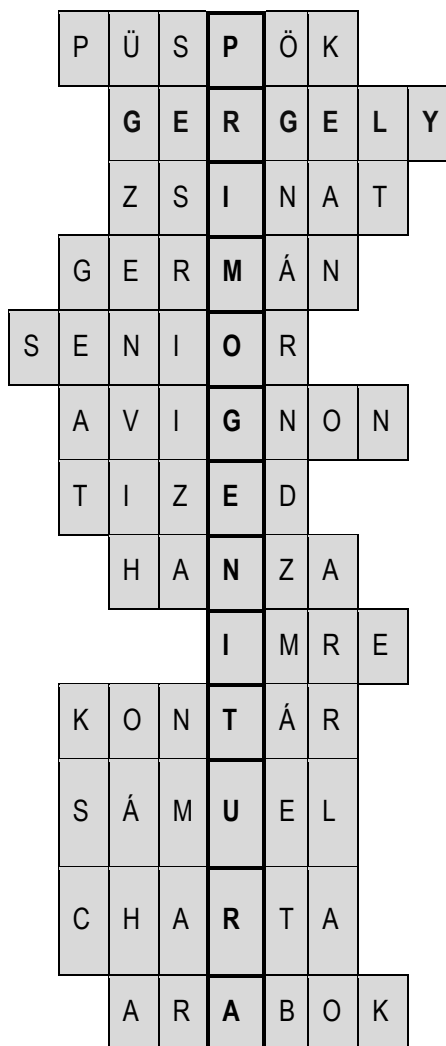
Meghatározás	A személy neve
„Létrehoztam a Corpus Juris Civilist 529-ben.”	a) Justinianus
„Megállítottam a magyarokat 933-ban Merseburgnál.”	b) I. (Madarász) Henrik
„A lányomat férjhez adtam a litván fejedelemhez, Jagelló Ulászlóhoz”	c) I. (Nagy) Lajos
„Létrehoztuk az új cirill ábécét.”	d) Cirill, Metód
„Bajor hercegnőként feleségül mentem a magyarok fejedelméhez.”	e) Gizella
„Bevezettem a telekkatonaság rendszerét. Kiváltságokkal támogattam városokat.”	f) Zsigmond (Luxemburgi Zsigmond)
„Itáliai ferences szerzetesként a pápa megbízásából törökellenes keresztes hadat szerveztem, hogy Hunyadi Jánost segítsem a Délvidéken.”	g) Kapisztrán János

A d) esetében mindkettő beírása esetén adható pont. Pontmegosztás nincs.

14. Rejtvény

14 pont

- a) Egyházi tisztség.
- b) 1075-ben kiadta a Dictatus Papae-t. VII. pápa.
- c) Egyházi gyűlés.
- d) Rómát veszélyeztető népcsoport. Odoaker is ilyen származású.
- e) Hűbérúr idegen kifejezéssel
- f) A pápa székhelye (fogsága) a XIV. században
- g) Az egyháznak fizetett adó.
- h) Kereskedelmi városszövetség: városok
- i) I. (Szent) István fia.
- j) A középkorban a céhbe nem tartozó iparos.
- k) Orseolo Péterrel szemben Ménfőnél vereséget szenvedett. Aba.....
- l) 1215-ben kiadott szabadságlevél. Magna Libertatum.
- m) Az Arab - félsziget lakói.
- n) Öröklési szabály. Az elsőszülött fiú öröklí a trónt.

15.

6 pont

Állítás	Igaz	Hamis
a) Hadrianus megerősítette a limest Galliában és Britanniában véderőművek építésével.		X
b) A dominatus idején a tetrarchia volt a jellemző, a birodalmat 12 kerületre osztották és központnak Bizáncot jelölték ki.		X
c) A kazároktól vettük át a kettős fejedelemség intézményét. Ezt bizonyítja a kende, gyula tisztség feladatköre is.	X	
d) I.(Szent) István területi alapokon álló közigazgatási egységeket, vármegyéket hozott létre.	X	
e) II. András mértéktartó birtokadományozással növelte királyi hatalmát.		X
f) III. Béla engedélyezte a ciszterci szerzetesek betelepülését Zircen, Pilisben, Szentgotthárdon.	X	

16. Esszé

10 pont

Kérjük, hogy az érettségi értékelési szempontjait alkalmazzák a kedves kollégák az alábbi pontozással. Érdemes **figyelembe venni, hogy a tanulók az esszéírást még tanulják! Minden helyes válasz értékelendő a táblázat pontmegosztása alapján.**

Értékelési szempontok	Pontszám
Feladatmegértés	1
Tájékozódás térben és időben	1
Kommunikáció	1
Szaknyelv alkalmazása	1
Ismeretszerzés, a források használata és következtetések levonása	3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	3

Feladatmegértés

A tanuló a feladat utasításának megfelelően összefoglalja a Hunyadi Mátyás által hozott hadseregreformjáról, adóreformjáról ismereteit, következtetéseit. Utal a belpolitikai feszültségre is (1 pont).

Ha a feladatmegértés 0 pont, akkor az egész esszé 0 pontos.

Tájékozódás térben és időben

Az esszében megemlíti a tanuló: témája a Királyi Magyarország / Magyarország (tér), Hunyadi Mátyás uralkodása 1458-1490 (idő). Az 1 pont akkor jár, ha mindkét szempontra kitér.

Kommunikáció

Bekezdésekkel szerkesztett, logikus gondolatmenet jellemzi a szövegalkotást. Megfelelő a nyelvhelyesség és nincs durva helyesírási hiba. Legfeljebb 2-3 hiba lehet a helyesírásban. (1 pont)

Szaknyelv alkalmazása

A tanuló használja a témához tartozó konkrét és elvont fogalmakat (pl. füstpénz, rendkívüli hadiadó, koronavám, fekete sereg, állandó zsoldossereg (stb.)). (1 pont)

Legalább 4 fogalmat használ.

Ismeretszerzés, a források használata és következtetések levonása

A tanuló 3 elemre utal a forrásokat használva a témához tartozóan (3 pont): pl.

- 1. forrás – Az 1471-ben Vitéz Mihály esztergomi érsek vezetésével összeesküvést szőttek az uralkodó ellen.
- 2. forrás – Új adónemeket vezetett be. A rendkívüli hadiadót többször beszedte. Az Oszmán Birodalomnak kb. három és félszeres jövedelme volt évente.
- 3. forrás – Mátyás csak tőle függő zsoldossereget hozott létre.

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

A tanuló 3 elemre utal a témához tartozóan (3 pont): pl.

- Az 1471-ben kezdődött összeesküvésnek több oka volt: a király nem tartotta be adókiegészítés törvényben megszabott feltételeit, nem vette figyelembe a főurak véleményét, tanácsadói megkérdezése nélkül döntött, elítélték az aktív nyugati politikáját, stb.
- Az ország korabeli gazdasági fejlettségéhez képest magas adókat szedett. Megszüntette a kamara hasznát, helyette bevezette a királyi kincstár adóját (tributum fisci regalis), aminek következtében az eddig privilegizált csoportok is fizettek, ami elégedetlenséget okozott. Az adószedés rendjét is megváltoztatta, stb.
- A zsoldossereg fenntartása hatalmas összegekbe került > az ország déli határain megjelent fenyegető török veszedelem, az ország védelme ezt indokolta, stb.
- Utalhat a versenyző arra is, hogy Mátyás halála után ez a központosított hatalom összeomlott, hiszen nem a társadalmi, gazdasági fejlettségnek volt köszönhető, inkább Hunyadi Mátyás személyes képességeinek, stb.

A képek forrásai:

3. feladat: <http://www.sze.hu/muvtori/belso/stilusok/gorog/gorog5.htm> (2018.10.30.)

4. feladat: ¹A kép forrása: <http://hu.wikipedia.org/wiki/Oszlop> (részlet) (2018.10.15.)

²A kép forrása: <http://hu.wikipedia.org/wiki/Oszlop> (részlet) (2018.10.15.)

³A kép forrása: <http://hu.wikipedia.org/wiki/Oszlop> (részlet) (2018.10.15.)

6. feladat: Ibrahim al Ibrahim mecset –Gibraltár (2018. 07.11.), Segovia székesegyház (2018. 07. 08.)

Az esszéhez felhasznált források:

Engel Pál – Kristó Gyula – Kubinyi András: Törvényhozás és belpolitika = Magyarország története 1301- 1526, Osiris Kiadó,1998. pp. 238-249.

dr. Németh György – Borhegyi Péter: Történelem 9. OFI, 2015. 212. p.

Száray Miklós: Történelem 9., Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó Zrt., 214.p.

Herber Attila, Martos Ida, Moss László, Tisza László: Történelem 3. (Reáltanoda Alapítvány, 2007, Budapest)

Források:

<http://tudasbazis.sulinet.hu/hu/tarsadalomtudomanyok/tortenelem/tortenelmi-forrasok-elemzese/forrasok-a-kozepkor-egyetemes-tortenelmebol/a-kozepkori-varos-elete> (2018. október 19. – az 5. feladathoz felhasznált forrás)

<http://www.historia.hu/archivum/2002/0203hoffmann.htm> (2018. október 20.)

http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/romai_inyencek_lucillus_meghodi_tja_omat (2018. október 21.)

<http://kirandulastervezo.hu/celpont/budapest/aquincumi-muzeum-es-romterulet> (2018. november 1.)

<https://www.turautak.com/cikkek/latnivalok/tortenelmi-emlekhelyek/aquincum--budapest-.html> (2018. november 1.)

<https://ortodox-keresztienység.webnode.hu/rolunk/> (2018. november 4.)

Kubinyi András: Mátyás király birodalma = Magyarország története (Főszerkesztő: Romsics Ignác), Akadémiai Kiadó, 2007. pp. 233-244.